

Становище

от проф. д-р Цветан Недков

за кандидат доц. д.н Александър Донеv, участник в конкурс за заемане на академичната длъжност професор по Кинознание, киноизкуство и телевизия (история на българското кино и кинокултура), професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, за нуждите на сектор Екранни изкуства (ИИИЗк, БАН) във връзка с конкурс, обнародван с обява в Държавен вестник (бр. 47 / 04.06.2024 г.).

Александър Донеv има сериозен принос към съвременната киноиндустрия и кинонаука у нас. Научните му изследвания засягат много области на филмовото изкуство - история на киното, история и теория на филмовата индустрия, киното и съвременните медии, социология на киното, българско кино, киноразпространение. Доцент Донеv е приложил две монографии - хабилитационен труд „Златан Дудов. Правият път към киното. От Цариброд през София до Берлин” (Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2023) и публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките“ – “Картографиране на филмовата неопитоменост. Независимо, аматьорско и алтернативно кино в България след 1989 година” (Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2021). Приложените публикации покриват условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за изследване на изкуствата, БАН - в справката са приложени 12 научни публикации, осъществени след доцентура, от които 6 са в „реферирани и рецензирани издания или в международни научни издания“; 10 участия в научни конференции, от които 7 са международни, както и 16 цитата в научни публикации.

Освен като изтъкнат киновед, доц. Донеv има професионален опит като режисьор, сценарист и продуцент, при това носител на награди за кинотворбите си. Членува в Европейската филмова академия, Съюза на българските филмови дейци, Съюза на българските журналисти. Творчески директор е на най-големия кинофестивал у нас - „Златна роза“. Автор е на няколко книги и монографии, сред които „Независимите в киното. От Едисон до Нетфликс“ (2019) и „Помощ от публиката. Българските филми и техните зрители в началото на ХХI век“ (2018); студии – „Съвременното асоциално българско документално кино“; „Урок“ в контекста на българското независимо кино от началото на ХХI век; „Пърформативната естетика на Христо и Жан-Клод“ и др. Те разширяват границите на изследванията му и извън тесния сегмент на киното, като интегрират и други изкуства. Работата му в сектор „Екранни изкуства“ на Институт за изследване на изкуствата – БАН е предпоставка за задълбочаване на научния подход към развитието и състоянието на киното в България.

Доц. Донеv дълги години е бил преподавател в НАТФИЗ и Нов български университет.

Представените в академичната справка публикации и монография са доказателство, че приносът му към киноведческата наука е значителен.

Монографията, посветена на Златан Дудов, е мащабно изследване на една полузабравена значима фигура от историята на българското кино.

Тя е концентрирана върху първите 22 години от живота на бъдещия автор на „Куле Вампе, или На кого принадлежи светът“ (1932), първия висококачествен художествен филм с пролетарска насоченост, създаден в Западна Европа.

Александър Донеv е провел сериозна изследователска работа, като освен нови исторически факти и жизнеописание, е развил и интересен, нов поглед към приноса на Дудов към българското, германското и световното кино. Филмът „Куле Вампе“, основоолагащ за творчеството на Дудов, е бил изучаван в киноучилищата

в Германия, но в България е почти непознат извън средите на киноведите.

Разглеждането на „Куле Вампе“ в контекста на световното кино, припомнянето на значението на българския режисьор за развитието на филмовото изкуство през призмата на неговото израстване като кинотворец е приносно. Основните приноси на монографичното изследване се състоят в открояване на факторите, определили изграждането на личността, формирането на творческия и идеен профил на филмовия автор и интелектуалец от европейски мащаб Златан Дудов. А по този начин успешно би могло да се характеризира културната и идейна атмосфера както в провинциалния Цариград от началото на ХХ век до края на Първата световна война, така също в българската столица през трудните следвоенни години до средата на 1920-те години.

Статиите, които Александър Донеv е приложил към кандидатурата си за професура, също разглеждат неизследвани в дълбочина теми, основополагащи за кинонауката у нас днес. Сравнителният анализ на киноразпространението и производството на филми в късните 70 и 80-те години на миналия век и днешното състояние на нещата в статията „Логика и типология на българския социалистически кино блокбастър“ показва тенденции, които надскачат тясната област на киноизкуството и имат стойност в интегрираното възприемане на историческите факти, като обясняват някои флуктуации на обществения контекст в днешни дни. Този анализ, който сам по себе си има потенциал за бъдеща монография, може да стане основа за бъдещи изследвания на учени от различни области на историческото знание в опит да се направи културологичен атлас на развитието на обществените настроения в епохата на късния социализъм и годините на прехода.

Статията „The emergence of film distribution in Bulgaria as a metamorphosis/
Възникване на киноразпространението в България като метаморфоза“ изследва и

обяснява процеса на формиране на киноразпространителската институция в България в периода от края на първото десетилетие на XX век до избухването на Първата световна война – тема, на която рядко се обръща толкова детайлно внимание, свързана отново с неизследвани територии от историята на българското кино.

Доцент Донеv е сред добре разпознаваемите автори на научни публикации за световното и българското кино не само у нас. Допълнителен принос на неговата научна дейност е популяризацията на българското изкуство зад граница, както по време на значими научни конференции, така и с публикации в специализирани списания за изкуство.

В заключение изразявам своята убеденост, че нивото на научната и изследователска дейност и наукометричните показатели на доц. д.н Александър Донеv напълно отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и всички законови правилници за неговото приложение за заемане на академичната длъжност „професор”. Препоръчам на членовете на Научния съвет да гласуват положително за избора на доц. д. н. Александър Донеv на академичната длъжност „професор” по професионално направление „Театрално и филмово изкуство“.

10.10.2024г.

проф. д-р Цветан Недков: